

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: Oct/Nov.-2023
Political Science (Optional) Paper-V

POLO5: Local Self Government in Maharashtra

Day and Date: Wednesday, 13/12/2023

Total Marks: 60

Time: 11.00 AM To 1.00 PM

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 In Maharashtra, a three-tier panchayat system was established on the recommendation of which committee?

A. Balwantrao Mehta Committee	B. Vasantryao Naik Committee.
C. L N Bogilwar Committee	D. P B Patil Committee
- 2 To whom does a Zilla Parishad member submit his resignation?

A. Divisional Commissioner	B. Provincial Officer
C. Chief Executive Officer of Zilla Parishad	D. Zilla Parishad President
- 3 How many seats (total number of members) of Gram Panchayat members in Maharashtra are reserved for women in 2011?

A. 1 / 3	B. 2 / 3	C. 3/4	D. 1 / 2
----------	----------	--------	----------
- 4 Who has the right to dissolve the Panchayat Samiti?

A. Zilla Parishad	B. State Government
C. Divisional Commissioner	D. Block Development Officer
- 5 Which institution is established at taluka level in Panchayat Raj system?

A. Municipal Council	B. Gram Panchayat	C. Panchayat Samiti	D. Zilla Parishad
----------------------	-------------------	---------------------	-------------------
- 6 Who appoints the Chief Officer of the Municipal Council?

A. Collector	B. Divisional Commissioner	C. State Government	D. State Election Commission.
--------------	----------------------------	---------------------	-------------------------------
- 7 The total number of members in the transport committee.

A. 15	B. 20	C. 18	D. 13
-------	-------	-------	-------
- 8 In which year the Government of Maharashtra cancels the Mayoral Council?

A. 1991	B. 1993	C. 1998	D. 1991
---------	---------	---------	---------
- 9 Who is the ex-officio Chairman of the Standing Committee of the Municipal Council?

A. Chairman of the Municipal Council	B. Collector
C. Deputy Chairman of the Municipal Council	D. Chief Executive Officer
- 10 How many Municipal Corporations are there in Maharashtra at present?

A. 20	B. 22	C. 31	D. 28
-------	-------	-------	-------

- 11 One of the following introduced the 73rd Amendment Bill in Parliament in 1991 to give Constitutional status to Panchayat State Institutions.
A. Dr. Manmohan Singh B. Sharad Pawar C. Atal Bihari Vajpayee D. P. V Narasimha Rao
- 12 Which SCHEDULE was added to the Constitution of India after the 74th Amendment?
A. Schedule 11 B. Schedule 8 C. Schedule 10 D. Schedule 12
- 13 The District Planning Committee set up under which Constitution amendment.
A. 73rd B. 74th C. 68th D. 42nd
- 14 According to which article of the Indian Constitution the State Finance Commission was Established?
A. 243 (A) B. 243 (Z) C. 243 (I) D. 280
- 15 Chairman of State Finance Commission is appointed by -----.
A. President B. Chief Minister C. Governor D. Advocate General

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 Gramsachiv / Gramsevak
- 2 Measures to make Gram Sabha effective
- 3 Municipal Council Committees
- 4 Metropolitan Planning Committee

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 Explain the Income sources of Zilha Parishad.
- 2 Ward committees of Municipal Corporation.
- 3 Write to information about State Finance Commission.
- 4 Explain the importance of the 74th Amendment.

Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 Explain the structure, rights and functions of Gram Panchayats in Maharashtra and their role in the development of Maharashtra.
- 2 Explain the structure, functions and powers of a Municipal Corporation in Maharashtra.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 महाराष्ट्र मध्ये कोणत्या समितीच्या शिफारशीनुसार त्रिस्तरीय पंचायतराज व्यवस्था स्थापन करण्यात आली?
अ. बलवंतराव मेहता समिती ब. वसंतराव नाईक समिती
क. एल एन बोगिलवार समिती ड. पी.बी पाटिल समिती
- 2 जिल्हा परिषद सदस्य आपला राजीनामा कोणाकडे देतो?
अ. विभागीय आयुक्त ब. प्रांत अधिकारी
क. जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी ड. जिल्हा परिषद अध्यक्ष

- 3 सन 2011 पासून महाराष्ट्रातील ग्राम पंचायत सदस्यांच्या किती जागा (एकूण सदस्यसंख्येच्या) महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात येतात?
अ. १/३ ब. २/३ क. ३/४ ड. १/२
- 4 पंचायत समिती विसर्जन करण्याचा अधिकार कोणाला असतो?
अ. जिल्हा परिषद ब. राज्य शासन क. विभागीय आयुक्त ड. गटविकास अधिकारी
- 5 पंचायत राज व्यवस्थे मध्ये तालुका पातळीवर कोणती संस्था स्थापन केली जाते?
अ. नगर परिषद ब. ग्राम पंचायत क. पंचायत समिती ड. जिल्हा परिषद
- 6 नगर परिषदेच्या मुख्याधिकाऱ्यांची नेमणूक कोणाकडून होते?
अ. जिल्हाधिकारी ब. विभागीय आयुक्त क. राज्य शासन ड. राज्य निवडणूक आयोग
- 7 परिवहन समितीमध्ये एकूण किती सदस्य असतात ?
अ. १५ ब. २० क. १८ ड. १३
- 8 महाराष्ट्र शासनाने महापौर परिषद कोणत्या साली रद्द केली?
अ. १९९१ ब. १९९३ क. १९९८ ड. १९९९
- 9 नगर परिषदेच्या स्थायी समितीचा पदसिद्ध अध्यक्ष कोण असतो?
अ. नगरपरिषदेचा अध्यक्ष ब. जिल्हाधिकारी क. नगर परिषदेचे उपाध्यक्ष ड. मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- 10 महाराष्ट्रामध्ये सध्या किती महानगरपालिका आहेत?
अ. २० ब. २२ क. ३१ ड. २८
- 11 खालीलपैकी कोणी 1991 साली पंचायत राज्य संस्थांना घटनात्मक दर्जा मिळवून देण्यासाठी ७३ वे घटना दुरुस्ती विधेयक संसदेत मांडले?
अ. डॉ. मनमोहन सिंग ब. शरद पवार क. अटल बिहारी वाजपेयी ड. पी व्ही नरसिंहराव
- 12 ७४ वी घटना दुरुस्ती होऊन कोणते परिशिष्ट भारतीय राज्यघटनेमध्ये जोडण्यात आले?
अ. परिशिष्ट 11 ब. परिशिष्ट ८ क. परिशिष्ट १० ड. परिशिष्ट १२
- 13 भारतीय राज्य घटनेच्या कोणत्या घटना दुरुस्तीने जिल्हा नियोजन समिती स्थापन करण्यात आली आहे?
अ. ७३ वी ब. ७४ वी क. ६८ वी ड. ४२ वी
- 14 भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमानुसार राज्य वित्त आयोगाची स्थापना करण्यात आली.
अ. २४३ (A) ब. २४३ (Z) क. २४३ (I) ड. २८०
- 15 राज्य वित्त आयोगाच्या अध्यक्षाची नेमणूक ----- करतात.
अ. राष्ट्रपती ब. मुख्यमंत्री क. राज्यपाल ड. महाधिवक्ता

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 ग्रामसचिव / ग्रामसेवक
- 2 ग्रामसभा प्रभावी बनवण्याचे उपाय
- 3 नगर परिषदेच्या समित्या
- 4 महानगर नियोजन समिती

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 जिल्हा परिषदेच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.
- 2 महानगरपालिकेच्या प्रभाग समित्या स्पष्ट करा.

3 राज्य वित्त आयोगाची माहिती लिहा.

4 ७४ व्या घटना दुरुस्ती चे महत्त्व स्पष्ट करा.

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायतीची रचना, अधिकार व कार्य सांगून त्यांची महाराष्ट्राच्या विकासातील का स्पष्ट करा.

2 महाराष्ट्रातील महानगरपालिकेची रचना, कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: Oct/Nov.-2023

Political Science (Optional) Paper-V

POLO5: Local Self Government in Maharashtra

Day and Date: Wednesday, 13/12/2023

Total Marks: 60

Time: 11.00 AM To 1.00 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 महाराष्ट्र मध्ये कोणत्या समितीच्या शिफारशीनुसार त्रिस्तरीय पंचायतराज व्यवस्था स्थापन करण्यात आली?

अ. बलवंतराव मेहता समिती ब. वसंतराव नाईक समिती

क. एल एन बोगिलवार समिती ड. पी.बी पाटिल समिती

Option 2

2 जिल्हा परिषद सदस्य आपला राजीनामा कोणाकडे देतो?

अ. विभागीय आयुक्त ब. प्रांत अधिकारी

क. जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी ड. जिल्हा परिषद अध्यक्ष

Option 4

3 सन 2011 पासून महाराष्ट्रातील ग्राम पंचायत सदस्यांच्या किती जागा (एकूण सदस्यसंख्येच्या) महिलांसाठी राखीव ठेवण्यात येतात?

अ. १/३ ब. २/३ क. ३/४ ड. १/२

Option 4

4 पंचायत समिती विसर्जन करण्याचा अधिकार कोणाला असतो?

अ. जिल्हा परिषद ब. राज्य शासन क. विभागीय आयुक्त ड. गटविकास अधिकारी

Option 2

5 पंचायत राज व्यवस्थे मध्ये तालुका पातळीवर कोणती संस्था स्थापन केली जाते?

अ. नगर परिषद ब. ग्राम पंचायत क. पंचायत समिती ड. जिल्हा परिषद

Option 3

6 नगर परिषदेच्या मुख्याधिकार्यांची नेमणूक कोणाकडून होते?

अ. जिल्हाधिकारी ब. विभागीय आयुक्त क. राज्य शासन ड. राज्य निवडणूक आयोग

Option 3

7 परिवहन समितीमध्ये एकूण किती सदस्य असतात ?

अ. १५ ब. २० क. १८ ड. १३

Option 4

8 महाराष्ट्र शासनाने महापौर परिषद कोणत्या साली रद्द केली?

अ. १९९१ ब. १९९३ क. १९९८ ड. १९९९

Option 4

9 नगर परिषदेच्या स्थायी समितीचा पदसिद्ध अध्यक्ष कोण असतो?

अ. नगरपरिषदेचा अध्यक्ष ब. जिल्हाधिकारी क. नगर परिषदेचे उपाध्यक्ष ड. मुख्य कार्यकारी अधिकारी

Option 1

10 महाराष्ट्रामध्ये सध्या किती महानगरपालिका आहेत?

अ. २० ब. २२ क. ३१ ड. २८

Option 4

11 खालीलपैकी कोणी 1991 साली पंचायत राज्य संस्थांना घटनात्मक दर्जा मिळवून देण्यासाठी ७३ वे घटना दुरुस्ती विधेयक संसदेत मांडले?

अ. डॉ. मनमोहन सिंग ब. शरद पवार क. अटल बिहारी वाजपेयी ड. पी व्ही नरसिंहराव

Option 4

12 ७४ वी घटना दुरुस्ती होऊन कोणते परिशिष्ट भारतीय राज्यघटनेमध्ये जोडण्यात आले?

अ. परिशिष्ट 11 ब. परिशिष्ट ८ क. परिशिष्ट १० ड. परिशिष्ट १२

Option 4

13 भारतीय राज्य घटनेच्या कोणत्या घटना दुरुस्तीने जिल्हा नियोजन समिती स्थापन करण्यात आली आहे?

अ. ७३ वी ब. ७४ वी क. ६८ वी ड. ४२ वी

Option 2

14 भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमानुसार राज्य वित्त आयोगाची स्थापना करण्यात आली.

अ. २४३(A) ब. २४३(z) क. २४३ (I) ड. २८०

Option 2

15 राज्य वित्त आयोगाच्या अध्यक्षची नेमणूक ----- करतात.

अ. राष्ट्रपती ब. मुख्यमंत्री क. राज्यपाल ड. महाधिवक्ता

Option 3

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

1 ग्रामसचिव / ग्रामसेवक

Ans:

2 ग्रामसभा प्रभावी बनवण्याचे उपाय

Ans:

3 नगर परिषदेच्या समित्या

Ans:

4 महानगर नियोजन समिती

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 जिल्हा परिषदेच्या उत्पन्नाची साधने स्पष्ट करा.

Ans:

2 महानगरपालिकेच्या प्रभाग समित्या स्पष्ट करा.

Ans:

3 राज्य वित्त आयोगाची माहिती लिहा.

Ans:

4 ७४ व्या घटना दुरुस्ती चे महत्त्व स्पष्ट करा.

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायतीची रचना, अधिकार व कार्य सांगून त्यांची महाराष्ट्राच्या विकासातील का स्पष्ट करा.

Ans:

2 महाराष्ट्रातील महानगरपालिकेची रचना, कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.

Ans:
